alzoo geschied is. Er zelf inleven alsof ge in die heilige ure present waart geweest. Er meê gelooven dat hetgeen dáár en *toen* plaats greep metterdaad en in der waarheid de *Uitstorting van den Heiligen Geest*, de nederdaling van God zelf in het Lichaam van Christus was.

Meer nog, om *die heilige presentie uws Gods in zijn volk op aarde* te bespeuren, moet ge aan dat volk u aansluiten, in de stille gemeenschap der heiligen uw lust zoeken, uit één geest met dat volk leven, en alzoo uwer persoonlijke inlijving in het Lichaam van Christus u bewust worden.

Of, om het korter nog te zeggen, om uw zielsoog voor *die heilige presentie van God den Heiligen Geest op aarde* te ontsluiten, moet de lampe uwer eigen ziel aan de vonk van dien Geest ontstoken zijn, moet in uw eigen hart de geest van uw ik voor dien Heiligen Geest uit den weg treden, en de ervaring van de inwerking van dien Geest aan uw eigen ziel bekend zijn.

Dan eerst, maar dan ook voorzeker, wordt die »heilige presentie van God den Heiligen Geest in het Lichaam van Christus" u niet slechts een vermoeden, een mogelijkheid, maar *het feit der feiten*, waardoor heel uw wereld- en uw levensbeschouwing beheerscht wordt.

Dan beseft ge het, hoe al de waardij en de beteekenis der overige wereld, vergeleken bij dat Lichaam van Christus, waar God zelf in woont, minder dan niets is.

Dan *gelooft* ge, en omdat ge gelooft *geniet* ge, en drijft vanzelf zoo zalige genieting u tot *roemen* en *belijden* uit.

Tot roemen niet het minst in het heilig *Pinkstermysterie*.

Want immers juist dat Pinkstermysterie, dat neergedaald zijn van God op aarde in het Lichaam van Christus, dát is het, waarom de wereld eens voor Christus moet wijken, en waarop voor u, met al uw broederen en uw zusteren saâm, zoolang hier de pelgrimsreize aanhoudt, *de hope uwer roeping* staat.

Pinksteren.

Veni, Creator Spiritus!
(Kom Schepper, Heil'ge Geest!)
Oud Kerklied.

I.

Kom, Geest, die 't weidsch heelal vervult,
En door uw vlamme lout'ren zult,
Wanneer de tijden gaan volenden,
Werk, Heil'ge Geest, die 't leven wekt,
Herschept, en tot zijn' oorsprong trekt;
Wil ons den Pinksterzegen zenden.
Vertroost ons hart, verlicht het brein,
En drenk ons uit uw Heilfontein!

II.

O, albezielend, schitt'rend Licht,
Dat overal uw stralen richt,
Onvergelijk'lijk is uw luister
Van eeuwigheid! — Gij overwont
Den Geest des Kwaads, die 't wereldrond
Gansch overwelfde met zijn duister.
Het *Licht der Wereld* bracht Gij voort
In 's Vaders vleeschgeworden Woord!

III.

Gij, 't levenwekkend water, dat
Uit Jezus' kristallijnen vat,
Ons fonkelend komt tegenstroomen,
Vlocht, door des aard'rijks doornig bed,
Uw rijkgezegend aad'ren net,
Sinds de Belofte werd vernomen
Van vrede en redding voor de ziel,
In 't paradijs, dat ons ontviel.

IV.

O, Geest der Waarheid en der Kracht
En Kennis, gadeloos in macht,
Gij hebt de Schriften ingegeven!
Door U zag Abram Silo's dag,
En kreeg 't profetenwoord gezag,
Beginselen van eeuwig leven,
Die, onverdelgbaar uiteraard,
Door Christus heerlijk zijn verklaard.

V.

De letter doodt; Gij evenwel
Blijst in het dorre beend'renstel
Van uw gemeente, 't eeuwig leven!
In 't suizen van uw zachten wind,
Noemt gij den boet'ling 's *Vaders kind;*
En wilt een *Pinkstertong* hem geven,
Wier taal, met fieren vleugelslag,
Tot U, heur bronwel, steig'ren mag!

VI.

Breng, Tortelduif van 's hemels dak
Ook thans ons den olijventijk, 1)
Met kostbre levensvrucht beladen;
Wier vloeibaar, geneeskrachtig goud,
In onzen kand'laar onderhoudt
De vlam der Liefde en der Genade,
Die telkens weder dient gevoed,
En zachtkens aangeblazen moet.

VII.

Vertrooster, schenk ons Christus' vreê, 1)
Deel stadig ons zijn gaven meê,
Maak ons zijn God'lijk woord indachtig!
En maal — neen, stempel door uw gloed,
O Zon, zijn beeld in ons gemoed,
Zoo kampen wij in zwakheid, krachtig!
Terwijl het kinderhart gelooft,
Dat niemand ons de kroon ontrooft.

VIII.

Gij, met den Vader en den Zoon,
Waarachtig, eenig God! — Betoon,
U krachtig werkende alierwegen!
Blusch, Wind des Heeren, 't vonkje niet
Der vlaswiek, die Gij rooken ziet;
Maar 't gloor' heur Lichtbron dankend tegen —
Bezieler, Zonne der genâ,
Gij bidt voor ons! — Halleluja!

J. M. Engel.

Rotterdam, 24 Mei. '95.

1) Vondel.

„Die het goede kwaad en het kwade goed heeten."
Derde Jesaiaansche Wee u!

Wee dengenen, die het kwaade goed heeten, en het goede kwaad; die duisternis tot licht stellen, en het licht tot duisternis; die het bittere tot zoet stellen, en het zoete tot bitterheid.
Jesaia 5:20.

Te rijk bezit verlokte tot weelde; *weelde* baarde *lichtzinnigheid;* maar ook bij de schertsende spottaal der *lichtzinnigen* blijft het niet. De spotter weet eindelijk ook op zijn beurt ernstig te worden, en zoo ontsluit zich het vierde stadium in dit heilloos proces der zonde, en ge stuit op de nog even moedwillige, maar nu *beredeneerde* slechtheid.

Dan wordt wat slecht is *goedgepraat*. Er wordt van het *kwade* een *theorie* gemaakt, voor het *onheilige* een schoonklinkend *systeem* opgezet. En zoo komt alles andersom te staan. Wat ge dusver voor licht aanzaagt was eigenlijk duisternis, en wat u duisternis scheen, is welbezien het ware licht. En dat bewijst men u, en dat rekent men u voor, en dat brengt men u aan uw verstand, en dat beredeneert men u op een manier, waarvoor ge verbluft staat.

En daarom redeneert Jesaia er niet tegen in, maar stuit kortweg dien waanzin met zijn vierde »*Wee u!*, zeggende: »*Wee dengenen, die het kwade goed heeten en het goede kwaad; die duisternis tot licht stellen, en het licht tot duisternis; die het bittere tot zoet stellen, en het zoete tot bitterheid.*"

—

Ge behoeft in ons arme land den naam van *Multatuli* slechts te noemen, om u het doelwit van dit *Wee u!* voor den geest te roepen; mits ge maar inziet, dat deze dolende geest noch ooit gesproken zou hebben gelijk hij het onderstond, noch ooit een invloed zou geoefend hebben, als waarover hij beschikte, zoo niet reeds bij zijn opkomen een niet zoo kleine kring van ons volk aan dit vierde stadium van nationaal bederf ware toe geweest.

Toen de *Geldkoorts* opkwam hield men, althans uitwendig, ook hier te lande nog vast aan de oude zeden. Tot op de beurs toe deed de witte das aanvankelijk nog opgeld, om zekeren indruk van soliditeit te geven.

Toen de *Weelde* hand over hand toenam, bleef men toch in het publiek gesprek den vorm nog in acht nemen. Men stond nog gaarne voor een eerlijk man en een man van goede zeden te boek.

En wel begon bij het uitbreken der *lichtzinnigheid* de maatstaf van wat heilig en goed was, een enkel maal in te buigen; maar toch in den regel liet men dien maatstaf nog ongemoeid en spotte er eenvoudig mee, op de manier van een kind, dat hunkert naar wat verboden is, en lukt het hem het gebod te schenden, in den moedwil van zijn durven schik heeft.

Maar sedert de periode waarin *Multatuli* de held van den dag werd, is dit heel anders geworden.

Men is nu aan het *redeneeren* gegaan. Men heeft zich afgevraagd, waarom men de fundamenten van onze menschelijke saamleving niet eenvoudig om kon keeren. De denkbeelden, en de zeden en gewoonten die uit die denkbeelden waren afgeleid, stonden toch enkel op opinien van menschen, maar dan ook van ouderwetsche menschen, van menschen die uit de nachtschuit kwamen, en niets van het nieuwe leven verstonden.

Wat dan eenvoudiger, dan dat men voor die theorie der oude slaapmutsen kortweg andere theorieën, andere denkbeelden, andere beginselen in de plaats schoof, en die zóó inconzette dat ze pasten bij de dartele, lichtzinnige, luchthartige zeden van den wereldling.

Dan waren *zij* de goeden, de verlichten, de lieden die het leven wilden genieten, en konden zij op hun beurt die domme brave Hendrikken uit de oude doos uitlachen, als lieden die hun wereld niet verstonden, in die bekrompenheiden gebonden lagen, en in niets op de hoogte waren van hun tijd.

—

En zoo ver is het dan nu ook gekomen.

Vroeger heette een losbol dien men nakeek en nariep, al wie den euvelen moed had, om tegen Gods Woord in te gaan. *Nu* daarentegen is tegen Gods Woord in te gaan teeken van hooge ontwikkeling, en wie nog aan Gods Woord vasthoudt heet een bekrompen, achterlijk, door duisternis beneveld man.

Vroeger werd er ongetwijfeld op het verleidelijk gebied der zinnen evengoed gezondigd als in onze dagen, maar men schaamde er zich nog voor, en bleef in de publieke opinie huwelijkstrouw en kieschheid eeren. *Nu* daarentegen is alle gevoel van schaamte afgeworpen; publiek beredeneert men, dat de vrije liefde boven het huwelijk eere heeft, dat voor jonge personen kuisch blijven spelen met hun gezondheid, en dus zonde is; in allerlei geschrift, tot zelfs in deftige tijdschriften wordt de vleeschenlust openlijk aangeprezen; op het tooneel ontziet men niets meer; zelfs de vrouw begint al schaamteloozer in dien toon mee te zingen. En wie nu uitgelachen en op de kaak gesteld wordt is niet meer de lichtmis, maar omgekeerd de huisbakken, de spiessburgerliche, de bekrompen en nauwelijks meetellende vrouw, die nog in schaamte haar eere stelt, in stille huwelijkstrouw haar geluk zoekt, en in het mysterie van het gezin de wereld van haar weelde vindt.

Zoo wordt alles in zijn tegendeel omgezet.

Niet vader en moeder onderrichten de kinderen, maar de kinderen komen thuis met allerlei nieuwe snuffjes op zedelijk gebied, en pogen die hun ouders aan het verstand te brengen.

Moeder kan daar zoo niet inkomen, en vader is te suf om het te begrijpen, maar zij, jonge knapen en jonge deernen, weten het.

Vader en moeder hadden zich op hun ouderwetsch nog ingebeeld, dat hun kinderen hen eeren moesten, maar dat is ganschelijk mis. Kinderen zijn niets aan hun ouders verschuldigd. Wat ouderliefde heette, is niets dan puur egoïsme. En hun ouders mogen nog dankbaar zijn op den koop toe, zoo hun kinderen ze niettegenstaande hun achterlijkheid en bekrompenheid, zoo al niet eeren en liefhebben, dan ten minste nog dragen en dulden.

—

Wat Jesaia in zijn vierde *Wee u!* vervloekt, is dus niets te kras geteekend. Ge vindt het thans weer letterlijk zoo in uw eigen land, in uw eigen letterkunde, in de gesprekken van het opkomend geslacht, in de theorieën die men rondvent.

Alle band werpt men af, alle toom en teugel wordt voor den grond geworpen. Men heeft naar zijns harten lust, en schuwt den teug van geen enkele zonde. En terwijl men alzoo feitelijk een leven leidt dat lijnrecht tegen Gods ordinantien indruist, maakt men nu eerst zichzelven diets, en gaat dan voor anderen beredeneeren, dat het zoo geen zonde, dat het zoo volkomen natuurlijk, dat het zoo eigenlijk eerst recht goed is, en dat al wie nog vasthoudt aan die oude wijvenpraat van braatheid en kuischheid en ingetogenheid en vroomheid, geen beter naam verdient dan van *bekrompen duisterling*.

Zoo wordt wie bij het licht van Gods Woord wandelt, dan nu een *duisterling* gehezten. Wie in het kwade wandelt, beroemt er zich op dat hij alleen het *goed* inziet en naar dat goede inzicht zijn leven inricht.

Vroeger heette de zonde bitter, en wenf het *zoet des levens* in het eerbaar leven van huisgezin en vriendenkring gesmaakt. Maar nu is ook dat omgezet, en wekt, naar omgezetten smaak, dat vroegere *zoet* des levens, reeds op het hooren, een *bitter* gevoel van walging. Zoo'n asschepoester. Zoo'n huismusch. Neen, dan kent men thans een ander zoet, en ten slotte ziet ge de jonge deern, in jongensgewaad, publiek aan den weg den voetbal de lucht in schoppen, en in heel de pers wordt haar naam rondverteld, en zij *geniet* uit eersucht in wat bij beter zeden in ieders oog haar schande zou zijn.

—

Vooral dat weêr uitglijden der vrouw is haar het *veege teeken*.

Want eertijds hoorde men den dartelen jongeman wel eens dwaze theorieën uitstallen, maar dan zette moeder een bedenkelijk gezicht en de zusters zagen hem met een gekwetst gevoel van ernst aan. En dit miste nimmer zijn uitwerking. De conscientie sprak weer. De wilde toon werd ingebonden. En tegenover de losse praat van den man was de vrouw, aan haar roeping getrouw, de wachteresse van Gods heiligheden gebleven.

Maar als het volk inzinkt, is het een vast verschijnsel in de nationale krankheid, dat er ten slotte een oogenblik komt, dat ook de vrouw in haar ziel vergiftigd wordt; in plaats van weerstand te bieden, eerst meê gaat doen, en dan meê gaat praten, om, eenmaal in die onheilige vaart meêgesleept, alsdan den man de loef af te steken.

En dan is de laatste dam doorbroken, en wordt heel de akker des levens door deze onheilige wateren overstroomd.

Tegen de ordinantiën die God aan het leven gesteld heeft worden heel andere ordinantiën overgesteld.

Al wie dan nog aan Gods ordinantiën vasthoudt, wordt uitgelachen; om opgang te maken moet men dan juist kras en driest tegen die ordinantien ingaan. En geen boek zoo slecht of men durft het lezen waar ieder bij zit, er over spreken met wie het ook las, ja, het laf en min vinden, als een ander er nog voor uitkomt, dat hij zulke boeken niet leest.

—

En zoo komen we dan ook nu weer op het Christelijk huisgezin neder, als waaruit ook tegen dit kwaad van het *beredeneeren* en door redeneeren *goedpraten* van de slechtheid verweer en genezing kan uitgaan.

Blijft in dat gezin *Gods heilig Woord* nog het fundament des levens, het alleen gezag hebbend Woord, waardoor we ons gezeggen laten, dan heeft dat booze beredeneeren en goedpraten van de zonde geen vat op ons hart, en of men ons al uitlacht en bespot, we blijven kwaad kwaad, en wat duisternis is duisternis noemen, en genieten van het zoet des levens, gelijk God ons dat bereid heeft.

Maar dan zij de moeder in haar gezin ook nuchter en waakzaam, versta de jongedochter haar heilige roeping, en beelde vader zich niet in, dat enkel met dogmatische steilheid het leven te redden is.

De strijd tegen de mysteriën van ons geloof ligt reeds ver achter ons. Tegen *het Woord* zelf heeft men thans het wapen der wereld gekeerd, niet om uw leerstellingen, maar de ordinantien Gods onder den voet te halen, om zijn heilige Wet op zij te dringen, en tegen de Wet van God de wet des nieuwen, des luchthartigen levens over te stellen.

Geef in dien strijd dan geen oogenblik kamp, noch voor uzelven in uw conscientie, noch voor uw kinderen bij de opvoeding, noch bij uw dienstboden in den omgang, noch bij wie u bezoeken komen bij het verkeer.

Blijf aan der vaderen God getrouw, en laat *zijn* Wet de verlustiging uws harten zijn.

En al is dan de strijd soms hang, en de overwinning *nauwelijks* te behalen, toch geldt het ook hier, dat wie volstandiglijk zal gestreden hebben ten einde toe, niet *kan* onderliggen, en dat de kroon die eeuwig bloeit, hem wacht uit de hand zijns Konings.

Amsterdam, 31 Mei 1895.

Antipapisme.

Ons blad maakt het de *Tijd* niet naar den zin.

Ze ergert zich zelfs aan ons blad; en dat in die mate, dat ze nog liever het schelle antipapistisch klaroen hoort schetteren, dan de kalme taal waarin de *Heraut* gemeenlijk de *Papistica* bespreekt.

Zoo was er onlangs een blad van Protestantsche zijde, dat vrij fel tegen Rome uit den hoek schoot, en deswege in het *Centrum* tamelijk hardhandig beknord werd.

Maar zóó uitvallen vindt de *Tijd* nog zoo erg niet.

Veel, veel erger is wat de *Heraut* doet.

De *Heraut* heet dan »een Calvinistisch blad, hetwelk onder de vlag van Dr. A. Kuyper, wekelijks zijn wijsheid den volke te genieten aanbiedt".

Ge merkt, een wel vriendelijke manier van te zeggen, wie hoofdredacteur van ons blad is.

En wat dan nu ons blad misdaan heeft? Ziehier het *corpus delicti*.

Het kwam voor in een stuk van Ds. Winckel, onder ons Buitenland.

Hij besprak daar de Encycliek van Leo XIII, waarin deze de Engelsche natie opriep om weer Roomsch te worden, en zegt van dit stuk dit:

Opmerkelijk is het, hoe de Roomsche Stoel toont het Engelsche volk te willen vleien, door het te wijzen op en het te prijzen wegens zijn strenge Sabbatsviering en zijn liefde voor den Bijbel. Romes sympathieen zijn in geenen deele voor een Engelschen Zondag en nog minder voor de liefde tot den Bijbel, gelijk die zich in Engeland door Bijbelverspreiding in het land en daarbuiten openbaart! Dit is politiek. Maar het is de vraag, of de Paus wel verstandig gedaan heeft, om zoo plomp aan het einde van zijn schrijven met de heiligenvereering voor den dag te komen. Diplomatisch achten wij dit niet gehandeld. De heiligenvereering komt er bij de Engelsche Episcopalen wel van lieverlede in: vóór eenige jaren werd er een Mariabeeld in de St. Pauls-kerk te Londen geplaatst! Doch het komt ons voor, dat het denkbeeld, om godsdienstige vereering toe te kennen aan de heiligen, nog niet genoeg wortel geschoten heeft bij de Roomschgezinde Episcopalen, om er nu zoo openlijk mede voor den dag te komen gelijk de Paus deed. Het kon wel gebeuren, dat zij, die overigens aan het denkbeeld begonnen te gewennen, om zich met Rome te vereenigen, nu afgeschrikt worden door de onomwonden manier, waarop de heiligenvereering door den Paus in toepassing is gebracht. Wellicht weerklinkt althans bij een groot deel van het Engelsche volk opnieuw de *no popery*, en werkt de pauselijke Encycliek juist het tegenovergestelde uit, wat men er op het Vaticaan mede heeft beoogd.

Dit nu qualificeert de *Tijd* als een »beschuldiging, dat bepaaldelijk *kwade trouw* of *oneerlijke bedoeling* bij 's Pausen optreden in het spel zou komen.

Ze noemt dat een beschuldiging van »*vleierij* en van *domheid*."

En veracht het ten slotte als »een *fanfare van Dr. Kuyper*."

Nu kent men ons gevoelen, dat o. i. in »antipapistische felheid" geen zweem van kracht schuilt. Het is niet anders dan een Protestantsch *chauvinisme*, dat straks van een kerkelijk Sedan met bebloeden kop thuis komt.

Ten onzent zag men het aan de noodlottige *Aprilbeweging*, die als een zevenklapper opsloeg en uitging. De »groote Protestantsche partij" die er zich voorspande, greep sinds den zoom van Romes kleed aan. En Rome is nooit invloedrijker geweest, dan sinds die beginsellooze actie haar kracht in het licht stelde.

Ook in Engeland, het land waar het *nopopery* steeds het luidst weerklonk, heeft het Protestantisme het meest aan Rome verloren.

Onze tactiek was daarom van meet af een heel andere.

Wij zochten de kracht niet in het smaden van en schelden op Rome, maar in het rustig, kalm en helder uiteenzetten van *onze eigen belijdenis*.

Meer in een *thetisch*, dan in het *antithetisch* optreden scheen ons heil te liggen.

Het Calvinisme weer te doen opleven, en vast te zetten, en op de oude grondslagen te fundeeren, dit en dit alleen was het wat trouw aan de vaderen van ons vergde, en dan zou, voor onzen kring althans, het gevaar van Romes zijde, reeds hierdoor volkomen bezworen zijn.

Dat we hierbij nu en dan ook op de Roomsche leerstellingen moesten wijzen, spreekt vanzelf; maar, ook al acht de heer De Maaier in de *Maasbode*, en eveneens een vriendelijk correspondent uit de *hoofdstad*, dat we in de voorstelling van de Roomsche leer wel eens mistasten, inzage van de officieele Roomsche belijdenis, en van Roomsche theologen van den eersten rang troost ons dan weer, en we geven onze uiteenzetting steeds zonder scherpte of bitterheid.

Dat de *Tijd* dit nu niet weet te waardeeren, verstaan we.

Haar zou het veel liever zijn, als de *Heraut* tierde, raasde en schold; juist wijl we dan onze kracht verspelen zouden.

Doch hieruit volgt nog niet, dat de *Tijd* onbillijk mag te werk gaan, en dat deed ze hier in tweeërlei opzicht.

Vooreerst toch miste ze het recht te spreken van »*een fanfare van Dr. Kuyper*."

Wie dat in haar kolommen leest, zonder de *Heraut* te kennen, moet wel den indruk ontvangen, dat de boven geciteerde woorden woorden van Dr. Kuyper zijn.

Geen lezer van de *Tijd*, die de *Heraut* niet zag, die het anders *kan* of *zal* verstaan.

Nu zou dit op zich zelf reeds te ver gaan, indien dit citaat in een ongeteekend stuk van de redactie gestaan had, maar het gaat in geen geval aan, nu ze dit citaat overnam uit een stuk, *waaronder de schrijver zijn eigen naam had gezet*.

De schrijver teekende zich als *Winckel*.

Wel draagt uiteraard Dr. Kuyper de verantwoordelijkheid voor de plaatsing van Ds. Winckels stuk.

Maar het gaat toch wat ver, om b. v. een stuk van *Jan Holland* in de *Tijd*, dat ons een fanfare scheen, te noemen een *fanfare van Dr. Vermeulen*.

Voor ons besef zou dit *niet eerlijk* zijn.

Onze tweede klacht is, dat de *Tijd* ook in deze zaak zich uit op een wijze die ze niet verantwoorden kan.

In het citaat wordt alleen gezegd, dat de Paus in zijn *Encyclieke* het Engelsche volk »heeft willen vleien" en »niet verstandig gedaan heeft, met zoo plomp aan het eind" over de heiligenvereering te spreken.

Indien nu de *Tijd* de lessen der oratorie nog niet verleerd is, zegge ze ons dan, of het is: *iemand van kwade trouw en oneerlijke bedoelingen beschuldigen*, als ik zeg, dat hij, om zijn lezers te winnen, ze heeft *geïeid*.

Dat de *Paus* in het oog van de *Tijd*, *ex cathedra* sprekende, boven alle menschelijke zwakheid verheven is, willen we aannemen. Maar bij het onderhavig geval weet ze, dat dit in ons oog *niet* zoo is, en dat wij den Paus beschouwen als een gewoon mensch.

En mocht ze dan zeggen, dat het van ons op ons standpunt was: den schrijver der Encycliek van *kwade trouw en oneerlijke bedoeling* beschuldigen, omdat we in de opsomming van Engelands deugden in de Encycliek zeker *vleien* van de Engelsche natie zagen, en dit adstrueerden door het onloochenbaar feit, dat de Paus de *Bijbelverspreiding* afkeurt en de Sabbatsviering in Roomsche landen zeer zwak drijft.

Zelfs dat spreken van »*domheid*" is ganschelijk misplaatst.

Als ik zeg, dat de *Tijd* o. i. niet zeer verstandig heeft gehandeld met zich door de *Maasbode* nu sinds jaren lang den loef te laten afsteken, heeft het dan zin, hieruit de conclusie te trekken: o, Zoo, dus ge beschuldigt Dr. Vermeulen en den heer Eygenraam, dat het *domme menschen* zijn.

Op antwoord van de *Tijd* dringen we niet aan.

Gewoonlijk antwoorden ook wij onzerzijds op zulk soort polemiek niet, wijl zulk een woordentwist toch tot niets leidt, en men van Roomsche zijde zoodra het den Paus raakt, niet *kan* toegeven.

Maar toch wilden we voor een enkel maal de aandacht van onze lezers even op deze polemiek vestigen, om scherp te doen uitkomen, op wat wijs zulk een Roomsch blad hare lezers inlicht omtrent hetgeen in onzen hoek omgaat, en wat gif van bitterheid er telkens in het Roomsche bloed gedruppeld wordt, om toch maar de vijandschap tegen de Calvinisten gaande te houden.

Gereformeerde prediking.
XI.

Is de *Dienst des Woords* eeuw in eeuw uit niets dan *repetitie*, eentonige *herhaling* van altoos hetzelfde, in alle diensten, voor alle kerken der aarde?

Stellig niet.

Wel is er ook in den Dienst des Woords een onveranderlijke inhoudskern, blijft het in den grond der zaak één last, één boodschap, ééne verkondiging die rusteloos, als met een stemme veler wateren, tot 's Heeren volk uitgaat, maar de *Dienst des Woords* is nog allerminst voleind, zoo maar die last, die boodschap is oververteld en nagezegd.

Integendeel, het bloote nazeggen, het pure oververtellen, het loutere opzeggen van die boodschap heeft met den eigenlijken *Dienst* des Woords schijn noch schaduw gemeen; en we zullen u zeggen, waarom niet.

Wie een ander toespreken zal, met het doel dat hij 't versta en de zaak er bij hem inga, in hem kleve, en haar werking in zijn geest doe, moet de zaak zóó inkleeden en zóó voorstellen, dat de persoon, dien hij toespreekt, er bij kunne, het vatte, en het zich eigen kunne maken.

Ge geniet in uw Psalmen.

Goed, maar als ik nu niets deed, dan u dien Psalm in het oorspronkelijke Hebreeuwsch voordreunen, zoudt gij er niets hoegenaamd aan hebben. Opdat gij het zoudt kunnen verstaan, moet die Psalm overgezet *in uw taal*.

Doch hiermee zijt ge er nog niet.

Die Psalm is gezongen voor eeuwen, in een u vreemd land, onder u vreemde omstandigheden, en bespreekt plaatsen en personen, die niet meer zijn.

Zult ge dus in *uw* land, in *uw* levensdagen, te midden van *uw* omstandigheden, voor *uw* persoon, dezelfde genieting van dien Psalm hebben, die Davids tijdgenoot er van had, dan moet gij in den toenmaligen tijd worden ingeleid, dan moet er een vergelijking tusschen toen en nu gemaakt; dan moeten de namen van toen voor u symbolische namen worden, die u terstond doen denken aan hetgeen thans in en om u is; en op zulk een wijs moet het u mogelijk worden gemaakt, om in dien Psalm uw één zijn te gevoelen met al de vromen uit de dagen van Israëls grooten koning.

Ja, eigenlijk komt er nog iets bij.

David zong dien Psalm bij de harp.

Het was poëzie, en die poëzie dreef op een zee van melodieuse tonen, en of ik u dus al dien Psalm vertaal en toelicht en uitleg, dat brengt er u nog niet.

Ook baat het niet of ik al een harp haal, en nu dat proza voorzeg.

Neen, die Psalm moet uit dicht in *dicht* overgebracht. Ook in uw taal moet die Psalm poëzie worden. En dat dicht moet op zangmaat gezet. En dat aldus gezette dicht moet gij zelf met anderen zingen kunnen, en uw zang moet daarbij begeleid door wat voor u het gewijde instrument der tonen is, *door uw orgel*.

Dan komt ge er, maar ook dan eerst.

En de zeldzaam rijke genieting, die het zingen onder Gods volk van zulk een harplied Davids geeft, wordt eerst dan genoten, zoo wie zingt in den Psouter van der jeugd al thuis is, de eigen termen er van verstaat; ze weet over te brengen op eigen toestanden; en nu in schoon dicht en bij goed orgelspel, uit volle borst zingt in onze lage landen, gelijk David eens bij het »klein gebergte" zong.

Zoo voorgesteld begrijpt ieder dit, en stemt ieder dit toe.

Nu wane men slechts niet, dat dit alleen van een Psalm geldt. Het gaat evenzoo door bij elke poging, om iets uit onze denkwereld, of uit een hoogere denkwereld, in de denkwereld van wie aan onze zorgen zijn toevertrouwd, over te brengen.

Neem maar het zeer eenvoudige voorbeeld van een moeder, die haar kindeke bidden gaat leeren.

Zoo'n klein wicht, dat nog voorover valt als het op zijn knietjes wil gaan liggen, en nog tobt om bij het vouwen van de handjes de tien vingertjes door een te kruisen.

Wat zult ge nu als moeder bij zulk een wicht doen?

Zult ge zoo'n klein lief ding, dat pas meestamelt, het *Onze Vader* voorzeggen?

Maar dat zou immers geheel buiten uw lieveling omgaan. Wat weet uw kleine schat van een *Naam* des Heeren, van zijn *koninkrijk*, van *schuldvergeving*, van den *Boose*, van de *verzoeking*, en zooveel meer?

Ge moet dus wel, om het bidden van uw kindeke tot bidden te maken, het zoo omzetten, het zoo overgieten, het zoo vertolken, het zoo omsmelten, dat het voor uzelf schier geen bidden meer zijn zou, maar juist daardoor voor uw lieveling de eerste aanleiding tot bidden wordt.

Of, om het kort te zeggen, alle *onderwijs*, alle *onderricht*, alle *opvoeding* die ten doel heeft, om een nog minder wetende in een wereld van meer wetenden op te nemen, is immers altijd verplicht om dienzelfden regel te volgen?

Er moet vertolking, er moet overzetting, er moet omzetting, er moet omgieting plaats hebben in *dien* vorm en in *die* denkwijze en in die wijze van *uiting*, die bij den minder wetende past.

Kan het nu anders, of deze regel moet ook bij het *Woord Gods* doorgaan, en verkrijgt niet juist hierdoor de *Dienst des Woords* een geheel ander karakter dan het bloot nog eens voorzeggen van wat reeds eeuw in eeuw uit op gelijke wijze voorgezegd was?

Thans uit het vele, zeer vele dat hier inzit slechts een enkel punt, maar tevens het *hoofdpunt*, waarop het bij den *Dienst des Woords* vóór alle dingen aankomt.

God, onze Vader, heeft ons in zijn barmhartigheid genadiglijk zijn *heilig Woord* verleend, en in dat *Woord*, den rijksten schat, dien wij op onze pelgrimsreize door dit leven naar de poorte der eeuwigheid kunnen meêdragen.

Maar toen dat Woord er, als vrucht van de Openbaring die voorafging, nu eindelijk was, heeft God de Heere dat Woord niet aan zich zelf overgelaten, opdat het zijn eigen weg zou vinden.

Neen, toen heeft de Heere voor dat Woord een *Dienst* ingesteld. Een afzonderlijken, opzettelijken *Dienst*. Een *Dienst* die aan dat Woord besteed en toegewijd zou worden. Een *Dienst* wel *voor* den Heere, en *door* menschen, maar *bij* het Woord en *om* het Woord. Alzoo een *Dienst* waarvan het effect zou zijn, dat het *Woord* dan nu ook *bediend* was.

Bediend hier in den zin van *toegediend*.

Want het wordt *bediend* door menschen en aan menschen, en dan eerst grijpt er metterdaad *dienst* of *bediening* van het Woord plaats, als het aan een bepaalden kring van menschelijke personen zoo toegediend is, dat deze het alsnu bezitten en genieten, er door beheerscht en geleid, door verkwikt en getroost worden, en er een licht in bezitten, dat hen beschijnt op het pad huns levens.

Gods bestel eindigt dus niet met ons de Heilige Schriftuur te *geven*, maar Hij heeft ook een *Dienst* ingesteld, om dat Woord al de eeuwen door aan menschen te laten *bedienen*.

Bleven nu die menschelijke personen aldoor dezelfde, levende in gelijke omstandigheden, blootstaande aan dezelfde gevaren, gebukt onder hetzelfde lijden, en staande op dezelfde hoogte van persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling, dan natuurlijk zou de *bediening* van het Woord aan deze precies eendere menschen, ook alle eeuwen door precies dezelfde moeten zijn.

Maar dit is nu juist *niet* het geval.

Reeds in de dagen der apostelen liepen deze personen heel wat uiteen. Anders waren de Joodsche Christenen, anders de Christenen uit de heidenen. Anders de menschen uit de groote koopstad Corinthe, en anders in de weeldestad Rome. Anders de slaven en anders de vrijen. Jongen en ouden, vrijen en dienstbaren, i. e. w. allen verschilden. En vandaar dat de bediening van het *Woord* reeds destijds een zoo onderscheiden karakter droeg.

Maar hierbij bleef het verschil niet.

Immers, sinds de dagen der apostelen heeft de wereld niet stilgestaan. Er is allerlei strijd en gisting geweest. De wereld van het denken is allengs een heel andere geworden. Geheel andere tegenstellingen hebben zich gevormd. De verhouding van menschen en menschen nam een geheel ander karakter aan. We leven in andere landen, in een andere hemelstreek, in andere toestanden, met andere beklemdheden en verzuchtingen, en ook met andere idealen die ons bezielen.

Er is alzoo gestadige verandering geweest, rustelooze wijziging, altoos voortgaande verandering in den menschelijken kring, aan wien het *Woord* bediend moet worden.

Wel altoos hetzelfde Evangelie der behoudenis, en dezelfde Raad Gods ter zaliging van zijn uitverkorenen, maar datzelfde *Woord*, datzelfde *Evangelie*, diezelfde *Raad* Gods, in betrekking tot en met toepassing op een *ander soort menschen* in geheel andere *gelegenheden*, en met geheel andere *behoeften*.

Was nu het *Woord van God* geen eeuwig Woord voor al de uitverkorenen, dan zou die gestadige verandering het Woord ten slotte onbruikbaar hebben gemaakt, gelijk andere boeken uit oude tijden, door dat verloopen der historie, dan ook van lieverleé onbruikbaar wierden.

Maar hier schuilt nu juist de eeuwige kracht van het Woord, dat het nimmer veroudert, dat het altoos frisch en groen blijft, en dat het dus bij den uitgang der negentiende eeuw nog even heerlijk verkwikt, als het dit een Calvijn deed voor drie, en een Augustinus voor veel meer dan tien en een Timotheüs voor straks twintig eeuwen.

Doch is dit zoo, dan hebt ge ook te belijden, dat dit niet alzoo *bijgeval* is, dat dit niet een *toevallige* eigenschap van het Woord is, maar dat deze innerlijke deugdelijkheid, alzoo opzettelijk door God den Heere zelven in dit zijn Woord gelegd is.

En dit nu zoo zijnde, wat wil dit dan anders zeggen, dan dat er in het Woord kiemen liggen, die opzettelijk berekend zijn op de toestanden die daarna zouden komen, alle eeuwen door, tot aan de wederkomst van Christus?

Heeft nu God van den aanvang deze kiemen voor elke eeuw in zijn Woord gelegd, dan spreekt het vanzelf, dat deze eerst in die eeuwen kunnen uitkomen, waarvoor ze bestemd zijn.

En zoo verstaat ge dan nu, dat de *Dienst des Woords* allereerst geroepen is, om voor de kerk van elke eeuw datgene uit het Woord te halen, wat expresselijk voor die eeuw door God in dat Woord verborgen is.

Is de *Dienst des Woords* in onze eeuw goed, dan moet hij juist daarom in de eeuw die nu aankomt niet meer *op dezelfde wijze* alzoo bruikbaar zijn.

Immers, een predikatie voor alle eeuwen bruikbaar, zou ganschelijk in *algemeenheden* blijven hangen, en juist daardoor geen *bediening* zijn.

Vroom bedrog.

Onder de Modernen zijn er allengs opgestaan, die rondweg erkenden: *Van Jezus weten we eigenlijk niets.* De Evangeliën zijn niet historisch. Op de brieven die meest onecht zijn kunnen we niet aan. Welbezien is niet eenmaal met zekerheid vast te stellen, of er ooit een Jezus is geweest.

Maar, zoo spreken ze dan verder, dat hindert niet. Al staat er historisch niets vast, toch zijn er in de Evangeliën zulke *prachtige ideeën*. Welnu, aan die ideeën klemmen we ons vast. De kring dier ideeën ligt in den naam *Christus* of *Messias*. Laat men dan, nu we Jezus verloren, voortaan gaan spreken van *Christus*.

Niet natuurlijk om te belijden, dat Jezus de Christus is, maar om te kennen te geven, dat er schoone ideeën zijn, ideeën die voor het menschenhart eeuwig waar blijven, en die men nu kortweg saam kan vatten in den naam *Christus*, overmits de sage, de traditie die prachtige ideeën met dien naam verbonden heeft.

Roerend schoon weet, wie op dat standpunt staat, zich dan uit te drukken.

Zoo b. v. in de *Hervorming* schreef iemand: »Weg met uw dusgenaamd streven naar een ideaal. Dat brengt ons niets verder," en dan gaat hij voort:

Weg met die bedelaarsvaan en zie hier de eisch van boetedoening, en bekeering, en wedergeboorte. Het Woord is vleesch geworden, en heeft onder ons gewoond, en het rijst als een voortdurende aanklacht op voor ons oog, zoolang wij van dezen weg der zelfzucht ons niet hebben afgewend. Onthoudt u van alle kwaad, weest volmaakt, gelijk uw Vader in de hemelen volmaakt is.

Ons, in programma-stijl aldus genoemd, beginsel der onthouding is niet een proeve van bestrijding van sociale nooden, maar het is een kreet om verlossing in deze gebondene wereld. Op het prachtgewaad van ons weelderig genieten zie ik den dauw van de tranen der verdrukten; ik herhaal het met allen nadruk, opdat gij het weten zult, Christenen: de tranen van *den door ons verdrukten arbeider*; door ons verdrukt, omdat wij een levenstoon voeren, dien wij al onmogelijk door eerlijken arbeid van onszelven zouden kunnen of willen bekostigen, en dien wij alzoo alleen kunnen ophouden ten koste van anderer arbeidskracht, door beslag te leggen op de vruchten van des werkmans vlijt. Ik mag niet leven van den honger van mijn medemensch. Nu ik dit eenmaal goed weet, is het holle leven van pret en pronk, dat de menschen van onze geboorte en opvoeding leiden, mij een hel van gewetenspijn geworden, en velerlei ontbering is mij thans lief.

Onthouding, dat is het beginsel van zelfverloochening, van reiniging der ziel. En nu is het de vraag, wat *dat* beginsel zal uitwerken in het aangezicht van de sociale nooden. Het is de vraag, wat hierin Christus zal vermogen, tegenover de machten der wereld, tegenover wraak en haat, hebzucht en eigengerechtigheid, hoogmoed en geveinsdheid, alle dewelke een belichaming vinden in den staatsdwang. Ziedaar dan de vraag zuiver gesteld en het antwoord is er bij gegeven. Er is ons maar één naam gegeven, door welken wij zalig zullen worden. Er staat een kruis op Golgotha, en aan den voet van dat kruis ligt de zonde als een gebroken macht. Toen het geweld der wereld zijn triomf meende te vieren, is het openbaar geworden, dat Hij, wiens mond zich niet opengedaan heeft, om politieke macht te vragen, en die allen dwang van het zwaard heeft van zich gewezen, dat de Christus de wereld overwonnen heeft.

Luister nu naar die klanken van bekeering, boete, wedergeboorte, het Woord is vleesch geworden, er is maar één naam gegeven waardoor we zalig kunnen worden, de macht der zonde gebroken door het kruis van Golgotha, — en ge meent immers een belijder van uw Heiland te beluisteren.

En toch is er niets van aan.

Aan het woord is hier een strijder tegen den sterken drank, die de *ideeën* van boete enz. alleen maar met den naam van *Christus* tooit.

En lees nu ook dit:

Maar na den orkaan des toorns is geworden het suizelen van een zachte koelte, en in deze koelte is op scrafswieken de heilige God ons genaderd. In den plechtigen sterrennacht, en bij het purper van de stervende zon, bij den heldenzang van de zee en in de stilte der binnenkamer is ons hart aan zichzelf ontdekt geworden. En wat aldus van Gods heilige hoogten in onze ziel is neergedrupt, het heeft ons niet weer losgelaten, maar het is met ons meegegaan uit de stilte in de drukte van het maatschappelijk verkeer. Het is bij ons geweest in het gewoel van markten en straten, in het gonzende leven van conversatie- en vergaderzalen, het heeft ons niet kunnen verlaten onder zoovele inarme moderne predikatien. Het heeft in ons gewoond als een bloedende wond, als smachtend verlangen, als dorstig begeeren naar een hoog Heil. Wij hebben gezien de scheuren in het gewaad van het Christendom, wij hebben aanschouwd gapende spleten in de muren der Christelijke kerken, gehuiverd hebben we voor den afstand, die het Christendom scheidt van het Heil. En in de ure der begenadiging is voor ons getreden de Zoon des Allerhoogsten, de Christus zelf. Hij was de bleeke Lijder met de doornenkroon, die gedragen heeft al de smart van deze wereld, op wien de wereld is ingestormd met al haar haat, »Vlam van Passie in dit koud heelal" [1]), peilloze diepte van goddelijke liefde, het Woord Gods vleesch geworden.

Haast om u meê te sleepen, niet waar?
En toch ook dit alles is niets dan phrase.

»*Het is ons gegaan als Buddha*", zegt de schrijver eenige regels te voren — en we gelooven het.

En zonder ook in iets *den ernst* van zijn streven, of ook de teederheid van zijn hart te miskennen, blijven we zulk schrijven toch met den naam van *vroom bedrog* brandmerken.

Zoo zou men nog mogen schrijven, als er geen kerk bestond, voor wie alle deze ideeën reeel en historisch, in Jezus belichaamd zijn.

Nu niet.

Wie het nu toch doet, weet dat hij een terminologie bezigt, die in heel de Christelijke kerk achtien eeuwen lang historisch geoccupeerd was, en het in de belijdenis van de Christenheid nog steeds is.

Daarom wijzen we hierop.

Niet enkel ter waarschuwing, opdat niemand zich door deze schijntaal misleiden late.

Maar ook als protest in naam der waarheid.

In het minst niet die schoone ideeën, maar al dit heerlijke in Maria's Zoon *vernuftelijkt*, is de eindelooze stoffe van der Christenen aanbidding en lof.

[1]) Albert Verwey.

Inlichting noodig.

In het jongste nummer van de *Bazuin* las men dit korte ingezonden stuk:

SIDDEBUREN, 20 Mei 1895.

WelEerw. Heeren!

Voor 14 jaren heeft onze diakonie twee meisjes, oud 2 en 7 jaar, naar de Weeshinrichting te Neerbosch gezonden ter verpleging en opvoeding. Voor 5 à 6 weken hebben we die op onzen aandrang terugontvangen. Ze zijn natuurlijk als behoorende tot onze Ger. kerk en met jaarlijksche ondersteuning van die kerk, daarheen gezonden, en volgens het Burgerlijk vertrekpapier als behoorende tot de Ned. Herv. kerk teruggekomen, terwijl het oudste meisje, thans 21 jaar oud, als lidmaat dier kerk belijdenis heeft gedaan. Ook is ditzelfde met 3 weezen van de Ger. Gem. te Garrelsweer geschied. Zou het niet dringend noodig zijn, dat de Ger. kerken in Nederland gewaarschuwd worden: *wel toe te zien, waar ze hare arme weezen ter verpleging en opvoeding zenden.*

Gaarne had de kerkeraad hier iets over in onze kerkelijke bladen.

Namens den Kerkeraad,
J. H. SAUR, *Scriba.*

Daar het een officieel stuk van een kerkeraad is, kan men aan de juistheid van de hier medegedeelde feiten nauwelijks twijfelen.

En toch ook weer van den anderen kant, is niet wel aan te nemen, dat de Directie van Neerbosch op zoo in het oog loopende wijze proselieten voor de Synodale kerk zou pogen te maken.

Opheldering is hier dus wel noodig, en zal zeker niet uitblijven.

Iets waar we te meer op dringen, omdat de Ned. Herv. kerk sinds 1886 de personen die zij ten heiligen Avondmaal toelaat een *belofte* laat afleggen van onverbreekbare trouw aan haar zelve.

Bijbeluitgave.

In antwoord op veler navrage diene, dat de tekst voor de nieuwe Bijbeluitgave reeds voor langen tijd gereed lag. De uitgave er van werd door ongelegenheden der uitgevers een tijdlang opgehouden; maar thans is alles gereed. Binnen weken, zoo niet binnen dagen, in elk geval half Juni, komt de laatste aflevering uit.

Misverstand.

Onder naam- en woonplaats initiaal drukten we onlangs een brief af, protest inhoudende tegen de voorstelling, dat in de vergadering der geloovigen de Koning door zijn Dienaar tot zijn volk spreekt.

In onze critiek op dit protest lieten we ons, als *argumentum ad hominem*, ontvallen, dat dan de schrijver zeker kerkte in een kerk waar de zaak der prediking niet heel pluis was.

Omdat naam noch woonplaats genoemd was, achtten we dat te mogen zeggen.

Thans echter is een enkele aan het gissen gegaan, en raadt uit de initialen een naam, en redeneert dan aldus: Alzoo heeft de *Herant* den predikant aldaar voor ongeschikt verklaard

We protesteeren *hier nadrukkelijk tegen.*

Bij het schrijven van onze critiek is aan geen bepaald prediker ook maar door ons gedacht.

Meer nog, hadden we aan den prediker, dien men noemt, gedacht, dan zouden we hem veeleer als voorbeeld van het *genre*, waaruit een prediker zijn moet, hebben geciteerd.

Nog sterker.

De schrijver van het protest schrijft ons deze week eigener beweging: »*Hij* zou slechts een stichtelijk woord spreken! *Juist het tegendeel is het geval.*"

KUYPER.

Uit de Pers.

Een schoonen arbeid ondernam Ds. J. Kok te Nijmegen.

Hij heeft het *Boek der Spreuken* onderzocht, er zich in gewerkt, er over gepeinsd, en wil nu de vrucht van zijn nadenken in *zeven boeken* geven handelende van den Mensch als *schepsel Gods*, in den *dienst der zonde*, in den *dienst Gods*, in het *Huisgezin*, in den *Staat*, in de *Maatschappij*, en voor de *poorte der eeuwigheid*.

Thans zag het eerste gedeelte het licht, met een inleidend woord over *de Wijsheid*.

Dit eerste stuk is 150 blz. groot, en onder den titel SALOMO'S SPREUKEN, *gerangschikt en verklaard*, uitgekomen bij J. H. Kok te Kampen.

Ziehier een uittreksel:

Arbeid en gebedskracht.

16 : 3. »*Wentel uwe werken op den Heere, en uwe gedachten zullen bevestigd worden.*"

Wij mogen *eenen weg* op God wentelen: »Wentel uwen weg op den Heere en vertrouw op Hem, Hij zal het maken," Ps. 37 : 5; *onze zorgen*: »werp uwe zorg op den Heere, en Hij zal u onderhouden", Ps. 55 : 23; *onze bekommernissen*: »werpt al uwe bekommernissen op Hem, want Hij zorgt voor u," 1 Petrus 5 : 7; en ook *onze werken*, waarom dikwerf onze zorgen en bekommernis voortkomen.

Dit wentelen is zwaar werk, is alleen mogelijk door een kracht uit God, het geloof. Al biddende zult gij uwe werken met kwijt worden, tenzij gij gelooft, in alles van den Heere afhankelijk te zijn, dat Hij zich met u wil bemoeien, hoeren, helpen. Het geloof is het eerste beginsel der bevestiging. Een Heer in al uwe zaken, 3 : 6, dat is de regel des vredes, het pad tot regen. De kracht des gebeds moet het geloof zijn, dan is bevestiging de vrucht. De handen des gelooft en gebeds moeten de werken op den Heere wentelen. Indien wij door het geloof een toevlucht in Hem hebben, op Zijne wijsheid leunen, rusten in Zijne trouw, dan zullen onze werken en zorgen op iemand rusten, die ze beter kan dragen dan wij.

Komt dan met al uwe werken tot den Heere, zoekt Zijne kracht en leiding, vraagt Zijn zegen, smeekt dat Hij het gelukken doe. Als wij in het geloovig gebed werkzaam zijn voor den troon der genade, »onze begeerten in alles, door bidden en smeeken, met dankzegging bekend worden bij God; dan zal ook de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, uwe harten en uwe sinnen bewaren in Christus Jezus."

Bij het werk behoort het gebed. In den arbeid het oog naar boven en van den Heere onze verwachting. Van Hem zijn wij in alles afhankelijk; alle werkkracht, bekwaamheid, lust en zegen is van den Heere. Houdt in uw weg het oog op God gericht en de uitkomst zal niet falen. Beveel uwe werken den Heere, en bidt dat Hij ze gelieve te zegenen, dan zullen uwe gedachten bevestigd worden. Wat baat ons vlijt, inspanning, kracht, zoo de Heere ons niet zegent? »Vergeefs o wachters is uw vlijt, zoo God niet zelf de stad bevrijdt." Het geeft vrede en hoop, te weten, dat wij Hem alles onvoorwaardelijk mogen toevertrouwen, dat het gelukken in Zijne hand is. Hij weet toch wat maaksel wij zijn.

»Die God vertaat, heeft smart op smart te vreezen." Dat wordt dagelijks bevestigd. Dat geldt ook een gansch volk. Ook het Nederlandsche. Het is gemakkelijk elkander de schuld te geven, van de groote ellende op maatschappelijk en sociaal gebied, van de toenemende achteruitgang en verarming onzes volks. Maar een iegelijk ondersoeke zich, in hoeverre hij zelf schuldig is. Kerken, waarin Christus is omtroond, scholen zonder bijbel, werken zonder gebed, leven zonder God; wat kan anders volgen, dan smart op smart? Jaren aan een heeft God overvloed gegeven, geen oorlog woedde, besmettelijke ziekten namen slechts een enkele weg, en toch schier overal gebrek. Duizenden zwoegen en slaven — en vloeken over hun karig loon en ellendig lot. Wat is de oorzaak van den Mammonsdienst, het verzamelen van groote kapitalen, ten koste van het zweet van velen, de ontevredenheid onder de lagere standen, de onbarmhartigheid waarmee arbeiders en werklui behandeld worden, dronkenschap en zedeloosheid, socialisme en anarchisme, wat anders dan dat men God verliet? Als men het geloof der vaderen is ontgroeid, het Christendom achter den rug heeft, wat is er dan nog te hopen? Beschaving, wetenschap, verlichting is ten verderve zonder Christendom. De moderne tijdgeest zal het volk tot het Heidendom terugleiden, als God het niet verhoedt, ja tot een toestand nog minder dan die der Heidenen. Denk aan den ondergang van het Romeinsche rijk, toen Keizerlijke losbollen regeerden, de grooten en rijken in rockelooze overdaad braseten, het volk om brood en spelen riep en alles ten slotte in bloed en jammer te gronde ging. Zijn de Heidensche volksstammen in het hart van Afrika, die zich voeden met de melk en het vleesch hunner kudden, hun rijst en mais, bananen, dadels en kokosnoten oogsten, die van geen stoom en electriciteit weten, die, ja, boven voor hunne toovenaars en vorsten, maar ook schrikken als zij van de gruwelen der Christenen hooren en ervaren, niet gelukkig te achten boven duizenden uit beschaafde en Christelijke volkeren, die met een deerniswaardig lot, een zwoegen onder zware lasten, een dag aan dag tobben met allerlei zorg, met honger, koude en onrecht hebben te worstelen en van geen God willen weten, voor wien zij knielen, om Hem aan te roepen in hun nood? Voor de eersten zijn er beloften, is er hope: »Al de Heid'nen door Uwe handen saamgebracht, zullen tot U komen, Heer." Maar als men God en Zijn Gezalfde, Zijn Woord en dienst met verachting en spot heeft verworpen, wat slachtoffer voor hunne zonden, wat toevlucht, wat hoop, welk uitzicht is er dan nog voor de laatsten?

Alleen in terugkeer tot God en Zijn dienst is hope, ook voor alle rang en stand van ons volk. Het Christendom is het eenig medicijn voor alle kwalen van hart, huis en maatschappij. Indien gij dan redding, hulp, zegen begeert, verwacht het van den Heere. Wentel al uwe werken op Hem. Alle.

Dit werk bevelen we zeer aan.

Het Boek der Spreuken is zoo rijk, en deze studie wijst er den weg in.

KUYPER.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 31 Mei.

Vergadering der Classis Assen, gehouden den 7en Mei 1895.

Ds. J. C. van Mantgem neemt naar volgorde het praesidium op zich, terwijl Ds. G. H. Zahn tot scriba wordt benoemd.

Komt aan de orde de vraag, wat er meer kan gedaan worden tot de geestelijke bearbeiding der provincie Drente.

In aansluiting aan de Classe Meppel, die deze zelfde zaak op de Prov. Synode brengt, besluit de vergadering, de Synode de vraag voor te leggen, of zij niet kan overgaan tot het aanstellen van een reizend predikant. Indien de Synode oordeelt, dat dit vooralnog te onbereikbaar is, dat zij dan

1. hare adhaesie geve aan de gehouden vergadering te Hoogeveen, waarin verklaard werd, dat het aantal Christelijke Scholen in Drente moet toenemen en op sommige plaatsen wel tot stand konden gebracht worden;

2. uitspreke, dat de kerkeraden er op bedacht moeten zijn om, zooveel mogelijk, hunne predikanten in de gelegenheid te stellen buiten de gemeente Zendingsarbeid te verrichten.

Tot afgevaardigden voor de prov. Synode worden gekozen: Ds. A. M. Donner, sec. Ds. G. H. Zahn; Ds. H. Dijkstra, sec. Ds. J. G. W. Wissink; Oud. S. S. Hofstra, sec. H. K. Gorter; Oud. O. Baron, sec. W. Wessemius.

Kerk B. van Smilde vraagt handopening tot het beroepen van een leeraar. De vergadering komt in dezen tot het volgende besluit:

handopening aan genoemden kerkeraad te geven met dien verstande, dat de Classe, in geval genoemde kerk onmachtig blijft, het toegezegde traktement uit te keeren, bij genoemde handopening geene verplichting op zich neemt, in die financieele ongelegenheden den kerkeraad te gemoet te komen.

De vergadering wordt, na rondvraag der kerken, met dankzegging gesloten door den praeses.

Vergadering der Classis Edam, gehouden te Edam op 9 Mei 1895.

Het moderamen bestaat bij toerbeurt uit Ds. H. Louman Beiler praeses, Ds. A. Brummelkamp scriba, Ds. P. A. Lanting assessor.

Buiksloot vraagt: wat kan en zal onze Classis doen, om meer belangstelling te wekken in het werk der Zending? Na een zeer opgewekte discussie, wordt het voorstel aangenomen: de Classis spreekt de wenschelijkheid uit, dat aan den dienst des Woords meer belangstelling in en beief van roeping tot de Zending worde gewekt.

Een andere kerk vraagt: Zou het niet gewenscht zijn, dat de leeraar, die in eene vacante kerk het H. Avondmaal moet bedienen, zich vooraf verzekere, dat de censura morum aldaar is gehouden? Wordt geantwoord: niet de predikant die van elders komt, maar de kerkeraad en de gemeente van de vacante plaats zijn veranwoordelijk voor het heilig houden van het sacrament.

Een voorstel om ter voorziening in den nood van de kas voor Hulpbehoevende kerken, een hoofdelijken omslag te bepalen over alle kerken, wordt afgewezen. Hoewel allen het eens zijn, dat het vrijwilligheidsstelsel nog niet aan den eisch beantwoordt, toch gelooft de meerderheid, dat de Geref. kerken daarvan niet mogen afwijken. Wordt besloten op de Prov. Synode het voorstel te brengen, om ernstig de oorzaken van den schreienden nood te onderzoeken en maatregelen te nemen tot betere voorziening, en tevens om het in die kas thans aanwezige tekort zoo spoedig mogelijk te dekken.

De broeders van Broek in Waterland spreken den wensch uit, om kerkelijk op te treden. Ds. Faber wordt als consulent aangewezen.

Wordt gevraagd: Mag iemand, die op Zondag melk wegbrengt naar Amsterdam, ambtsdrager blijven? De Classis adviseert, dat zulkeen als ambtsdrager moet bedanken.

Monnikendam spreekt de wenschelijkheid uit, dat geen kerk gasten toelate tot het H. Avondmaal, tenzij de kerkeraad zich vooraf heeft verzekerd, dat zulkeen bij de kerk, waar hij lidmaat is, niet onder censuur staat. Wordt gewezen op de moeilijkheid om dit altijd vooraf te onderzoeken, daarom worde het aan de prudentie van elken kerkeraad overgelaten.

Nogmaals spreekt de Classis uit, dat geen ongeordende oefenaars in de Classis mogen gehandhaafd.

Ds. Lanting sluit met dankgebed.

Vergadering der Classis Bolsward, gehouden te Wommels, op 15 Mei 1895.

In het moderamen nemen zitting Ds. H. van Dijk als praeses, Ds. C. Hoek als scriba, en Ds. T. Prins als assessor.

Nadat de vereischte stukken in orde zijn bevonden, wordt tot 't preparetoirexamen van den Heer H. Meijer, Cand. a/d Vrije Universiteit, overgegaan. Deze broeder draagt eerst een gedeelte voor eener door hem opgestelde leerrede. Daarna wordt hij onderzocht in Exegese O. T. en N. T. en Dogmatiek door de daartoe aangewezen Dienaren: Miedema, Hoek en v. Dijk. Resultaat is, dat genoemde broeder als proponent bij de Geref. kerken wordt beroepbaar gesteld, nadat de vereischte belofte van niets te zullen leeren, in strijd met de belijdenis, door hem is afgelegd.

Aangaande den te houden Zendingsdag wordt, na mededeeling van deputaten ad hoc, besloten, dezen te doen plaats hebben in het begin van den a. s. herfst. Voorts komt het agendum voor de Prov. Synode aan de orde, hetwelk tot eenige bespreking aanleiding geeft. Bij punt 11 van genoemd agendum wordt den afgevaardigden naar deze Synode opgedragen het voorstel te doen, om voor de plaats der volgende Synode niet wederom Leeuwarden aan te wijzen, opdat ook andere kerken deze meerdere vergadering eens in haar midden ontvange.

Niets meer te behandelen zijnde, wordt de vergadering, bij monde van Ouderling Idserda, door den praeses gesloten.

Vergadering der Classe 's Gravenhage, op Dinsdag 21 Mei 1895.

In het moderamen nemen zitting: Ds. de Jonge als praeses, Ds. Eisma als assessor, Ds. Doorn als scriba.

De kerk van Voorburg was met twee vragen aangaande de Zending verschenen. De eerste, welke inhield: wanneer de Classe weêr een Zendingsvergadering meent te moeten houden, deed de Classe besluiten, om de namiddagzitting der eerstvolgende vergadering aan de zaak der Zending te wijden. Een der deputaten voor de Zending zal aladan worden uitgenoodigd een referaat te leveren over de beteekenis der Zending en haar plaats in de geïnstitueerde kerken, terwijl een anderen deputaat zal worden verzocht hetzelfde te doen over het tweede vraagpunt, dat Voorburg ter tafel bracht: of het niet wenschelijk is, dat tot den dienst der Zending dienaren worden beroepen, zonder zich vooraf te hebben aangemeld.

Hierna wordt over enkele tuchtzaken gehandeld in onderscheidene kerken.

Aan een der kerken, die advies verzocht in twee gevallen, waarbij door lidmaten der gemeente de dag des Heeren geheel of gedeeltelijk door dagelijksche arbeid aan zijn bestemming wordt onttrokken, wordt geadviseerd, naar den regel, dien het Avondmaalsformulier aangeeft, zelf te oordeelen.

Met betrekking tot de instructie van 's-Gravenhage B, of de Classe ook iets kan doen in het belang van de godsdienstige behoeften onzer landgenooten in Argentinie, verklaart de Classe, dat zij desnoods bereid is, den kerkelijken arbeid aldaar finantieel te steunen.

Tot afgevaardigden voor de Prov. Synode van Z.-Holland, die te Leiden zal vergaderen, worden benoemd: de dienaren des Woords Ds. Sikkel en Ds. v. d. Linden als primi, terwijl hun respectievelijk als secundi worden toegevoegd: Ds. Doorn en Ds. van Lummel; de ouderlingen, brs. Vrolijk en Meyboom als primi, met hun respectieve secundi: brs. Van Golverdinge en Heyman.

De vergadering wordt met dankgebed door Ds. van Kasteel gesloten.

Pinkstercollecte voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Ja, Ik zal al de Heidenen doen beven en zij zullen komen tot den Wensch aller Heidenen, en Ik zal dit huis met heerlijkheid vervullen, zegt de Heere der heirscharen.
HAGGAI 2 : 8.

Weer nadert voor de kerk des Heeren haar groote Dag, de Pinksterdag van het Nieuwe Testament.

De dag, waarop de bedeeling des Heiligen Geestes in al hare volheid een aanvang nam, en die met heilig verlangen door profeten en psalmisten aangekondigd en bezongen is.

Het is op dien dag, dat wij de apostelen, vervuld met den Heiligen Geest, voor de eerste reize het net van het vervulde Evangelie zien werpen in de riviere Israels en in de zee der volken, en wij weten, hoevele zielen de Heere hen deed opdiepen.

Dat is het voorspel en het onderpand van de toebrenging van de ontallijke schare der uitverkorenen uit die nabij en die verre zijn, uit Israël en de Heidenwereld.

Hieraan worden wij op het Pinksterfeest herinnerd, en worden wij gedrongen de offeranden onzer gebeden en gaven te vermenigvuldigen, opdat de volkomenheid van het Rijk Christi toekome, waarin God alles in allen zal zijn.

Vanhier ons woord van opwekking aan alle vrienden en vriendinnen der Zending, meer bijzonder aan de Geref. kerken voor hare Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Sedert de inneemelting van de Zending der Chr. Geref. kerk met die van de Ned. Geref. Zendingsvereeniging is het Zendingsveld en de Zendingsarbeid machtig toegenomen.

De vereenigde Geref. kerken in Nederland hebben thans Midden-Java, Batavia, Soerabaia en een deel van het eiland Soemba tot hun Zendingsakker.

Veel is onze kerken ook in dit opzicht toevertrouwd en is die eere en onderscheiding groot, wij hebben niet te vergeten: dien veel gegeven is, van dien zal veel geeischt worden.

Zeggen wij, met het oog op het uitgebreide arbeidsveld, vooral op Midden-Java, waar het getal van arbeiders zoo gering is, waar nog zoo weinig gedaan is, en de gevaren, die het Zendingswerk bedreigen, zoovele zijn, wie is tot deze dingen in staat! Spreken zoo in het bijzonder de Deputaten tot de Zending, die meer